

Een inventariserend veldonderzoek
middels verkennende boringen
(IVO-O) aan de Joost Ivanghlaan 2
te Bergen, gemeente Bergen (N-H).
CONCEPT

HOLLANDIA reeks 633

COLOFON

Hollandia reeks nr.	633
Titel:	Een inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen (IVO-O) aan de Joost Ivanghlaan 2 te Bergen, gemeente Bergen (N-H).
Toponiem:	Joost Ivanghlaan 2
Gemeente:	Bergen (N-H)
Onderzoeksmeldingsnr. Archis:	4041805100
Hoekcoördinaten:	- 109374/520495 (N) - 109376/520456 (O) - 109413/520457 (Z) - 109441/520497 (W)
Auteur:	J.J. Brattinga, Hollandia archeologen
Uitvoering veldwerk:	J.J. Brattinga, N.C. Tuinman
In opdracht van:	Vastesteen Projectontwikkeling Koningsweg 2 1811 LM Alkmaar
Contactpersoon opdrachtgever:	Dhr. J. Terluin
Wetenschappelijke leiding:	P.M. Floore
Illustraties:	J.J. Brattinga, tenzij anders vermeld
Status rapport:	Concept 1.0, niet bedoeld als beleidsdocument
Oplage:	6
ISSN:	1572-3151

Conceptversie t.b.v. controle gemeente Bergen 21-04-2017

© HOLLANDIA archeologen, Zaandijk 2017

HOLLANDIA archeologen

Tuinstraat 27a

1544 RS Zaandijk

☎ 075 - 622 49 57

✉ info@archeologen.com

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1. Inleiding	9
2. Onderzoeksgebied	11
3. Doel en methode	13
4. Onderzoeksresultaten	15
5. Beantwoording onderzoeksvragen	17
6. Conclusie en advies	19
Literatuur	21
Bijlagen	23
Bijlage 1: Archeologische perioden	
Bijlage 2: Archeologisch stappenplan	
Bijlage 3: Boorstaten	

Samenvatting

Op 11 april 2017 heeft Hollandia Archeologen in opdracht van Vastesteen Projectontwikkeling, Alkmaar een inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen uitgevoerd op een onderzoeksgebied aan de Joost Ivanghlaan 2 te Bergen, gemeente Bergen. Het onderzoeksgebied betreft een terrein dat volgens de indicatieve kaart archeologische waarde (IKAW) een hoge kans heeft op het aantreffen van archeologie. Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat direct onder de bouwvoor archeologische sporen en vondsten verwacht kunnen worden vanaf de nieuwe tijd tot en met de Romeinse tijd. Met de ontgravingsdiepte van 3,2 meter onder het huidige maaiveld zal de geplande parkeergarage alle aanwezige archeologische niveaus doorgraven.

Op basis van het inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen is gebleken dat de ondergrond van het onderzoeksgebied tot een diepte van 0,30 tot 0,60 meter -mv (0,31 tot 0,61 -NAP) bestaat uit recent geroerde lagen zand en klei die waarschijnlijk tijdens de bouw van het politiebureau is aangebracht. Onder het zand bevindt zich, voornamelijk in het noordelijk deel van het onderzoeksgebied, een pakket klei dat als oude bouwvoor wordt geïnterpreteerd. In deze veronderstelde bouwvoor is in boring 11 een stuk ijzerdraad met rubbercoating aangetroffen op een diepte van 0,70 meter -mv (0,72 meter -NAP). Onder deze bouwvoor is in een tweetal boringen nog een laag veen aangetroffen. Daarnaast is in twee andere boringen nog een dieper liggend pakket klei gevonden met houtskoolspikkels, wat kan duiden op archeologische sporen onder de oude bouwvoor. Onder de kleilagen bevindt zich in het gehele gebied een dik pakket zand, veelal met plantenresten. Dit lijkt, evenals het veen, een natuurlijk pakket te zijn. Dit zand is tot op grote diepte (3,00 meter -mv) aangetroffen. In de boringen in het zuidelijk deel van het plangebied is geen oude bouwvoor te herkennen. Daar gaat een laag zand met kleibrokken, wat een indicatie is van menselijke ingrepen in de bodem, over op het natuurlijke zand dat ook in de andere boringen is aangetroffen. Deze overgang ligt op een diepte van 0,45 tot 0,90 meter -mv (0,36 tot 0,85 meter -NAP).

Advies

Teneinde een inzicht te krijgen in de aanwezigheid van archeologische sporen binnen het onderzoeksgebied dienen archeologische vervolgstappen genomen te worden in de vorm van een inventariserend veldonderzoek middels proefsleuven (IVO-P). Op die manier kan worden vastgesteld of er binnen het onderzoeksgebied behoudenswaardige archeologische resten aanwezig zijn. Voorgesteld wordt om het proefsleuvenonderzoek uit te voeren na de sloop van de huidige bebouwing, op de plek van de voorgenomen onderkeldering. Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek dient een Programma van Eisen (PvE) te worden opgesteld door een archeologisch bedrijf. Dit PvE moet voorafgaand aan de start van het onderzoek aan de gemeente Bergen ter beoordeling worden voorgelegd.

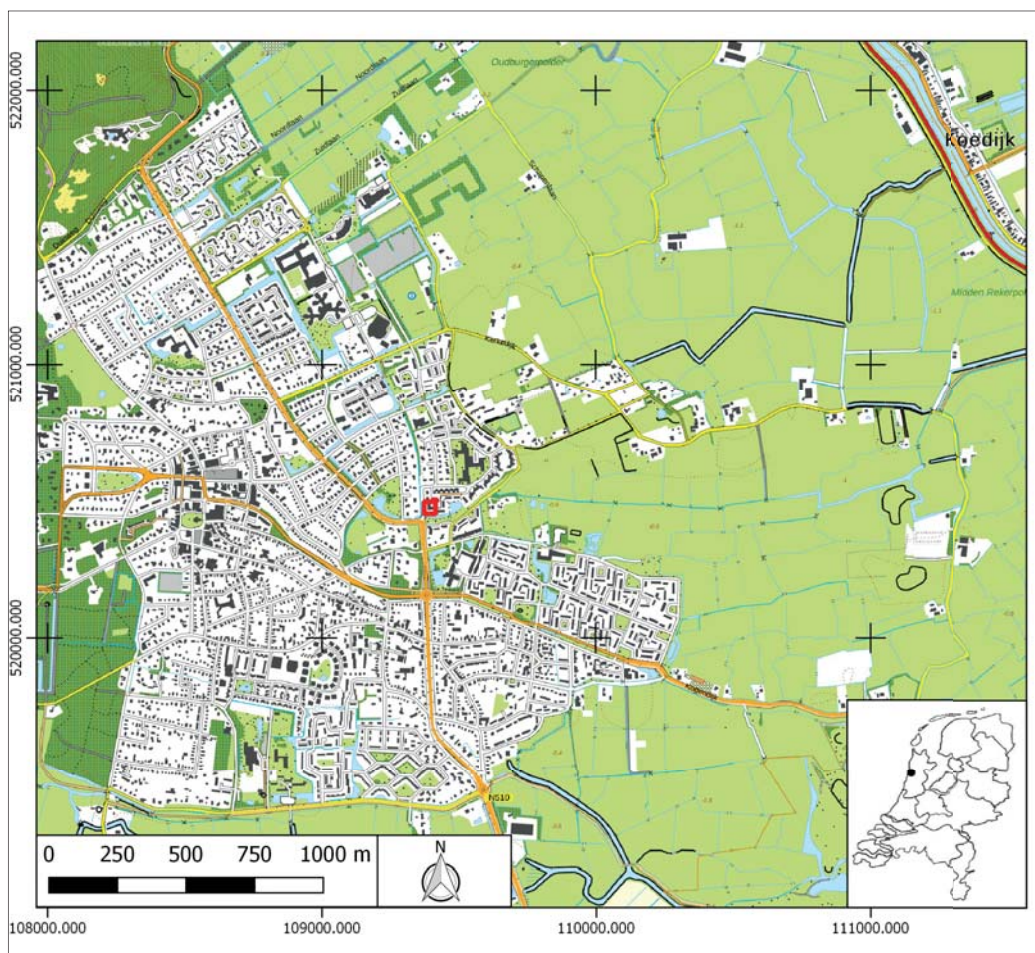

1. Inleiding

Op 11 april 2017 heeft Hollandia Archeologen in opdracht van Vastesteen Projectontwikkeling, Alkmaar een inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen uitgevoerd op een onderzoeksgebied aan de Joost Ivanghlaan 2 te bergen, gemeente Bergen (afbeelding 1). Reden voor dit onderzoek is het voornemen om binnen het plangebied de huidige bebouwing te slopen en het terrein opnieuw te bebouwen. De nieuwbouw bestaat onder meer uit een diepe onderkeldering, waardoor de grond tot op grote diepte (ca. 3,2 meter -mv) zal worden geroerd.

Het inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen heeft als doel om de gespecificeerde archeologische verwachting uit het voorgaande bureauonderzoek (Tuinman 2017) te toetsen. Hierdoor kan een indicatie gegeven worden van eventuele behoudenswaardige archeologische resten in de ondergrond van het gebied.

Afbeelding 1: Uitsnede van de topografische kaart (1:10.000) van Bergen. De locatie van het onderzoeksgebied is aangegeven met het rode kader.

2. Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied betreft een perceel aan de Joost Ivanghlaan 2 te Bergen, gemeente bergen (N-H). De RD-coördinaten van het onderzoeksgebied zijn: 109.374/520.495 (N), 109.376/520.456 (O), 109.413/520.457 (Z) en 109.441/520.497 (W). Het perceel is momenteel grotendeels bebouwd en bestraat (afbeelding 2). De bebouwing bestaat uit een drietal garageboxen aan de noordzijde en een groot complex dat dienst heeft gedaan als politiebureau. Dit gebouw ligt centraal in het onderzoeksgebied. Ten westen van dit gebouw staat nog een overdekte fietsenstalling.

Het onderzoeksgebied valt in een bestemmingsgebied waar archeologisch vooronderzoek verplicht is bij plannen die groter zijn dan 500m² en dieper reiken dan 0,40 m onder het huidige maaiveld. Het doel van het onderhavige booronderzoek is om in een vroeg stadium van de planuitvoering inzage te hebben in het bodemarchief. De opdrachtgever is van plan de bestaande bebouwing te slopen en onderzoekt de mogelijkheid om een parkeergarage binnen de locatie te realiseren. Deze parkeergarage zal tot een diepte van 3,2 meter onder het huidige maaiveld de ondergrond verstoren en heeft een geplande omvang van 730m².

Afbeelding 2: Luchtfoto van de Joost Ivanghlaan ter hoogte van het onderzoeksgebied. De locatie van het onderzoeksgebied is aangegeven met het rode kader.

Bewoningsgeschiedenis en archeologische gegevens

(Naar Tuinman 2017)

Het onderzoeksterrein bevindt zich in jonge geologische afzettingen die pas tijdens het holoceen (ca. 9.500 v.Chr.) zijn ontstaan. De ondergrond van het onderzoeksterrein wordt vooral gevormd door de strandwalafzettingen en Oude Duinen. De strandwallen zijn gevormd tussen 6000 en 1500 v.Chr. en wijken af van normale strandwallen omdat ze in tegenstelling tot de normale strandwallen oost-west georiënteerd zijn. Deze staan dus haaks op de standaard oriëntatie van strandwallen hetgeen ze de benaming ‘haakwallen’ op heeft geleverd. De haakwallen zijn het gevolg van het voormalige zeegat van Bergen dat rond 4000 v.Chr. verzandde en waarvan de haakwallen de begrenzing vormden. Het onderzoeksgebied is gelegen op de flank van een van deze haakwallen.

De eerste vermelding van Bergen is in de goederenlijst van de Utrechtse Sint Maartenkerk rond 960 n.Chr. Bergen zelf is ergens in de vroege middeleeuwen ontstaan uit vier gehuchten. Deze gehuchten Oudburg, Zanegeest, Westdorp en Oostdorp kregen aan het eind van de 11e eeuw een centraal gelegen kapel, de Ruïnekerk, met daaromheen een kerkbuurt. De vier omliggende buurtschappen waren door middel van een eigen “doodweg” met de kerkbuurt verbonden (de Cock 1980, 215). De kerkbuurt nam een belangrijke plaats in binnen de samenleving, er bevonden zich een rechthuis, een pastorie, een herberg, een korenmolen en een smidse. De huidige Hoflaan aan is de oude 17e eeuwse doodweg van Westdorp. De weg heeft nu de historisch-geografische status ‘van waarde’, omdat deze lokale wegen kenmerkend zijn voor Kennemerland. De wegen zijn provinciaal en nationaal vrij zeldzaam. De naam werd veranderd in Hoflaan aan tijdens de aanleg van ‘t Oude Hof in 1642. De Eeuwigelaan die toen werd aangelegd werd de nieuwe doodweg. Rond de vier gehuchten was in de middeleeuwen een geest gelegen. De geest was een akkerbouwcomplex, waarop de inwoners van het gebied hun gewassen verbouwden. In de 20e eeuw is de geest van Westdorp bebouwd (Hoogendijk 2011).

Omdat Bergen vanaf circa 1280 een heerlijkheid was, is er vaak gespeculeerd over de vraag of er kastelen in Bergen hebben gestaan. Even ten zuiden van de Kerkedijk zijn de resten van het kasteel van Jan van Bergen – de eerste heer van Bergen – gevonden. Dit kasteel heeft er vanaf het einde van de 13e eeuw tot het begin van de 15e eeuw gestaan. Dit terrein staat bekend onder de naam Janswerf of Haalkensteijn (Médard 2009).

Op een historische kaart van Joan Blaeu uit 1655 is ter hoogte van het plangebied bebouwing zichtbaar. Deze bebouwing bestaat uit een boerderij met windsingel. Op de kadastrale minuut (1811-1832) is eveneens bebouwing zichtbaar op dit perceel. In dit geval wordt in de aanwijzende tabellen vermeld dat het hier om een huis met erf gaat dat eigendom was van Cornelis Oldenburg.

Ten zuidwesten van het plangebied is in 2008 een archeologisch onderzoek in de vorm van proefsleuven uitgevoerd aan De Haaf (Van der Heiden & Rebergen 2008a). De vondsten die gedaan waren bestonden onder andere uit een 18e eeuwse sloot, laat middeleeuws steengoed en neolithische of bronstijd hoofafdrukken en kuilen (Van der Heiden & Rebergen 2008b, 15-16). Ten zuidoosten van het plangebied is aan het Zwin een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in 2008. Met dit onderzoek zijn kuilen uit de nieuwe tijd aangetroffen maar ook een paalkuil afkomstig uit de bronstijd (Van der Heiden & Rebergen 2008). Verder naar het westen, in de historische dorpskern van Bergen is in 2002 een opgraving uitgevoerd door Hollandia archeologen. Dit onderzoek, met als toponiem De Rustende Jager, toonde bewoning aan op deze locatie vanaf de 12e eeuw (De Koning & Lange 2004).

3. Doel en methode

Het doel van dit inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen is het toetsen van het verwachtingsmodel uit het voorafgaande bureauonderzoek. Daarnaast kan op deze manier worden vastgesteld in hoeverre de bodem intact is en of in de bodem behoudenswaardige archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Tevens dient een inzicht verkregen te worden in de aard en datering van de mogelijke archeologische resten.

Het bureauonderzoek wees uit dat het plangebied in een gebied ligt dat volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waarde (IKAW) een hoge kans heeft op het aantreffen van archeologie (Tuinman 2017, 19). Direct onder de bouwvoor kunnen archeologische sporen en vondsten verwacht worden. Deze sporen dateren vermoedelijk vanaf de nieuwe tijd tot en met de Romeinse tijd. Hierbij zal het onder meer gaan om resten van bebouwing afkomstig van een boerderij en woning die zichtbaar zijn op historische kaarten. Mogelijk zijn op grotere diepte nog sporen aanwezig afkomstig uit de prehistorie. Met de ontgravingsdiepte van 3,2 meter onder het huidige maaiveld zal de parkeergarage alle aanwezige archeologische niveaus doorgraven.

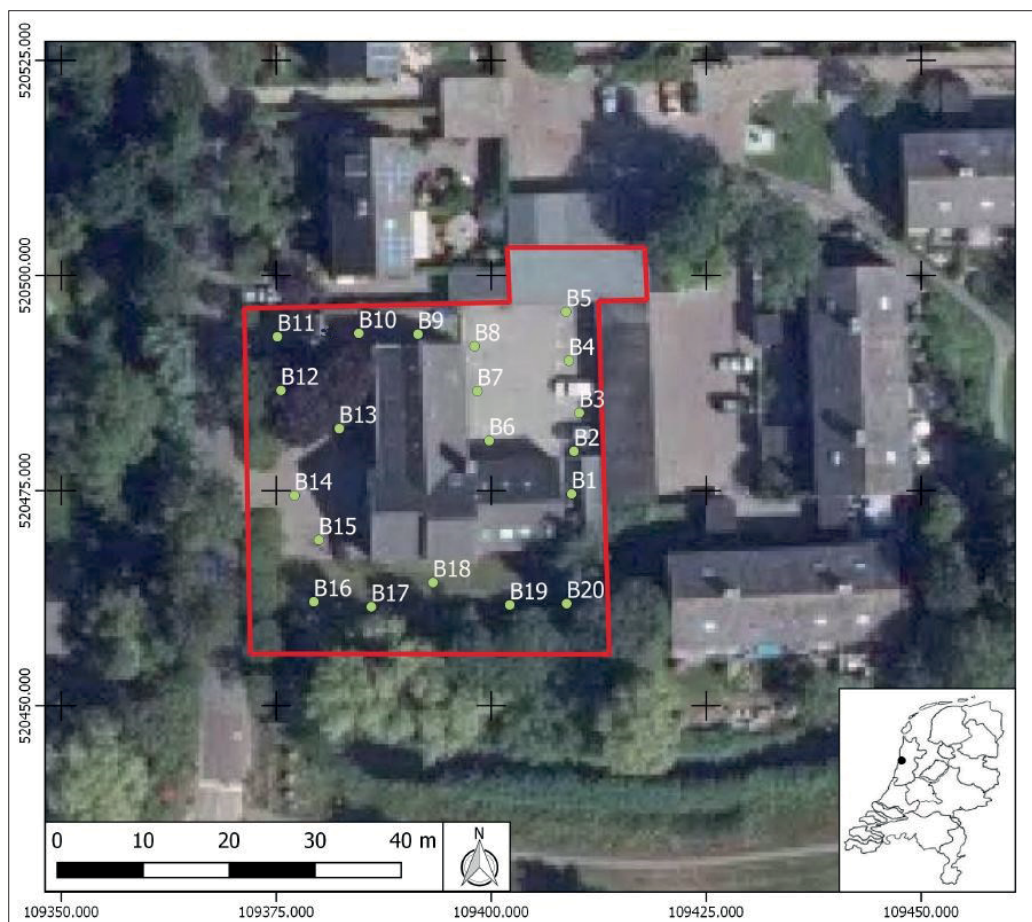
De volgende onderzoeksvragen geformuleerd, die met het inventariserend veldonderzoek beantwoord moeten worden:

- 1. Wat is de bodemopbouw?*
- 2. Zijn er archeologische indicatoren aanwezig?*
- 3. Is de bodem intact? Zo niet, waar en tot welke diepte is de bodem verstoord?*
- 4. Dienen archeologische vervolgstappen genomen te worden?*

Werkwijze

In het plan van aanpak is de strategie bepaald die binnen het plangebied uitgevoerd is. In totaal worden 20 handmatige boringen uitgevoerd tot een maximale diepte van 3,00 meter onder het huidige maaiveld, of tot wanneer de natuurlijke ondergrond bereikt is. Doordat het plangebied zich op een terrein bevindt waarop al lange tijd bebouwing aanwezig is (geweest), is ervoor gekozen om relatief veel boringen te zetten. Hierdoor creëren we wat speling; mocht een boring stuiken op bijvoorbeeld puin of bouwmaterialen dan kunnen de resultaten van de andere boringen dit opvangen. Hierdoor wordt getracht alsnog een zo representatief beeld van de ondergrond te krijgen.

De boringen zijn bij benadering zoveel mogelijk regelmatig verspreid over het plangebied (afbeelding 3) en op plekken rondom de bestaande bebouwing. In totaal zijn er van de 20 geplande boringen 18 gezet, allen tot ruim op het niveau van de natuurlijke ondergrond of tot een maximale diepte van 3,0 meter onder maaiveld (-mv). Twee boringen (B4 en B14) kwamen te vervallen doordat de ondergrond, bestaande uit een klinkerbestrating, ondoordringbaar bleek. Een alternatieve locatie voor deze boringen in de directe omgeving bleek niet mogelijk doordat de dichte bestrating dit niet toeliet. De boringen zijn gezet met

Afbeelding 3: Het onderzoeksgebied (rood kader) met daarin de boorpunten die zijn gezet tijdens het onderzoek op 4 april 2017.

een Edelmanboor met een diameter van 7,0 cm en een zuigerboor. De opgeboorde grond is handmatig doorzocht op vondsten (archeologische indicatoren). Middels de Archeologische Standaard Boorbeschrijving (ASB) is de bodemopbouw beschreven. De boorstaten zijn in dit rapport weergegeven in bijlage 3. De boorpunten zijn door middel van een GPS-instrument ingemeten aan de hand van het RD-coördinatensysteem.

4. Onderzoeksresultaten

Bodemopbouw

De bovengrond bestond bij een meerderheid van de boringen uit een klinkerbestrating met daaronder een pakket schoon wit zand. Bij een aantal boringen (B12, B13, B16 tot en met B20) bestond de bovengrond uit graszoden, mos of kon direct in een pakket zand of klei geboord worden. Het zand onder de klinkerbestrating lag in de meeste gevallen tot op een diepte van 0,30 tot 0,60 meter -mv (0,31 tot 0,61 -NAP). Met name in het noorden en oosten van het onderzoeksgebied bleek hieronder een kleipakket aanwezig te zijn met sporen van baksteen, houtskool, kleiige en humeuze brokjes. Dit pakket werd aangetroffen in boringen B1, B2, B4, B6 tot en met B11 en B13. De dikte van dit pakket varieerde van 0,25 tot 0,60 meter, waarbij de ondergrens op 0,80 tot 1,20 meter -mv lag (0,75 tot 1,19 meter -NAP). Onder dit pakket werd in B9 en B10 nog een pakket klei met houtskoolspikkels aangetroffen. De diepte hiervan lag op 1,45 meter -mv (1,36 tot 1,44 meter -NAP). In boringen B4 en B11 is een veenlaagje aangetroffen met een dikte van 0,05 en 0,10 meter. Deze bevond zich tot op een diepte van 1,05 en 1,10 meter -mv (1,04 en 1,12 meter -NAP). Onder de kleilaag met baksteen- en houtskoolspikkels ligt in het merendeel van het onderzoeksgebied een laag bruine tot bruingrijze, humeuze klei waarin geen archeologische indicatoren aanwezig zijn. In de boringen bevond zich onder het pakket klei en de veenlaagjes een dikke laag grijs tot bruingrijs, zwak tot matig siltig zand dat in veel gevallen humeus aan de top was. Hierin zaten ook kleine plantenresten. Dit pakket zand werd tot op grote diepte in de boringen waargenomen. In de boringen waar tot op de maximale diepte van 3,00 meter -mv (2,97 meter -NAP) is geboord was dit pakket tot aan de onderkant van de boring aanwezig, zonder sporen van tussenliggende laagjes.

Een aantal boringen bevatte niet de typische kleilaag zoals boven beschreven: Boring 3 bevatte ter hoogte van de kleilaag uit de andere boringen een pakket matig siltig zand. Dit was ook het geval bij boring B12 waarbij het zand ook brokjes klei bevatte. Boringen 15 tot en met B20 hadden een totaal andere samenstelling dan de andere boringen. Daar bevond zich in veel gevallen onder het pakket klei of zand dat aan het oppervlak lag een laag matig siltig bruin tot grijsbruin zand met roestvlekken en kleibrokken. Dit pakket was aanwezig tot op een diepte van 0,45 tot 0,90 meter -mv (0,36 tot 0,85 meter -NAP). Daaronder bevond zich tot op grote diepte eveneens het pakket zand dat ook bij de andere boringen werd aangetroffen.

Archeologische indicatoren en recente vergravingen

In de kleilaag die zich in boringen B1, B2, B4, B6 tot en met B11 en B13 tot op 0,80 tot 1,20 meter -mv (0,75 tot 1,19 meter -NAP) bevond werden houtskoolspikkels, baksteenspikkels en kleibrokjes aangetroffen. De vondst van een stuk ijzerdraad met rubbercoating uit B11, gevonden op een diepte van 0,70 meter -mv (0,72 meter -NAP), wijst erop dat dit kleipakket in recente tijd nog is geroerd. Mogelijk hebben we hier met een oude bouwvoor te maken van voor de bouw van het politiebureau. In boringen B9 en B10 werd onder dit pakket nog een extra kleipakket aangetroffen met houtskoolspikkels.

Interpretatie onderzoeksresultaten

De ondergrond van boringen B1 tot en met B15 worden gekenmerkt door de aanwezigheid van klinkers aan het oppervlak, met daaronder een pakket bouwzand. In een aantal boringen ligt er onder dit bouwzand een laag geroerd zand met kleibrokken. In boringen B1, B2, B4, B6 tot en met B11 en B13 bevondt zich een laag klei tot op 0,80 tot 1,20 meter -mv (0,75 tot 1,19 meter -NAP) met houtskoolspikkels, baksteenspikkels en kleibrokjes aangetroffen.

De vondst van een stuk ijzerdraad in dit pakket doet vermoeden dat we hier te maken hebben met een subrecente bouwvoor. Deze lijkt in het grootste deel van het onderzoeksgebied nog aanwezig te zijn. Onder deze laag zijn in twee gevallen (B9 en B10) nog extra lagen klei met houtskoolspikkels aangetroffen. Dit kan duiden op dieper liggende archeologische sporen. In boringen B4 en B11 is onder de kleilaag met archeologische indicatoren een dunne, natuurlijke veenlaag gevonden. Dit zou erop kunnen wijzen dat de top van het zandpakket, waarin oudere archeologische sporen te verwachten zijn, in dit deel van het onderzoeksgebied nog intact is.

De boringen hebben aangetoond dat er binnen het onderzoeksgebied nog een oude bouwvoor aanwezig is. Hieronder kunnen nog archeologische sporen aanwezig zijn. Teneinde een inzicht te krijgen in de aanwezigheid van archeologische sporen binnen het plangebied dienen archeologische vervolgstappen genomen te worden. Op die manier kan worden vastgesteld of er binnen het onderzoeksgebied behoudenswaardige resten aanwezig zijn. Voorgesteld wordt om een inventariserend proefsleuvenonderzoek uit te voeren op de plek van de voorgenomen onderkeldering, nadat de huidige bebouwing is gesloopt.

5. Beantwoording onderzoeksvragen

1. Wat is de bodemopbouw?

De ondergrond bestaat direct onder maaiveld of klinkerpad tot een diepte van 0,30 tot 0,60 meter -mv (0,31 tot 0,61 -NAP) voor het grootste gedeelte uit recent geroerde lagen zand en klei die waarschijnlijk met de bouw van het politiebureau is aangebracht. Onder het zand bevindt zich, voornamelijk in het noordelijk deel van het onderzoeksgebied, een pakket klei dat als oude bouwvoor wordt geïnterpreteerd. Onder deze bouwvoor is in een tweetal boringen nog een laag veen aangetroffen. Daarnaast is in twee andere boringen nog een dieper liggend pakket klei gevonden met houtskoolspikkels, wat kan duiden op archeologische sporen onder de oude bouwvoor. Onder de kleilagen bevindt zich in het gehele gebied een dik pakket zand, veelal met plantenresten. Dit lijkt, evenals het veen, een natuurlijk pakket te zijn. Dit zand is tot op grote diepte (3,00 meter -mv) aangetroffen. In de boringen in het zuidelijk deel van het plangebied is geen oude bouwvoor te herkennen. Daar gaat een laag geroerd zand met kleibrokken over op het natuurlijke zand dat ook in de andere boringen is aangetroffen. Deze overgang ligt op een diepte van 0,45 tot 0,90 meter -mv (0,36 tot 0,85 meter -NAP).

2. Zijn er archeologische indicatoren aanwezig?

In de veronderstelde oude bouwvoor zijn archeologische indicatoren als houtskoolspikkels en baksteenspikkels aangetroffen, evenals een stuk ijzerdraad met rubbercoating. Onder dit pakket is in boringen B9 en B10 nog een extra kleipakket gevonden met houtskoolspikkels.

3. Is de bodem intact? Zo niet, waar en tot welke diepte is de bodem verstoord?

De bodem lijkt intact te zijn. Grote recente verstoringen zijn in de boringen niet aangetoond.

4. Dienen archeologische vervolgstappen genomen te worden?

De boringen hebben aangetoond dat er binnen het onderzoeksgebied nog een oude bouwvoor aanwezig is. Hieronder kunnen nog archeologische sporen aanwezig zijn. Teneinde een inzicht te krijgen in de aanwezigheid van archeologische sporen binnen het plangebied dienen archeologische vervolgstappen genomen te worden. Op die manier kan worden vastgesteld of er binnen het onderzoeksgebied behoudenswaardige resten aanwezig zijn. Voorgesteld wordt om een inventariserend proefsleuvenonderzoek uit te voeren op de plek van de voorgenomen onderkeldering, nadat de huidige bebouwing is gesloopt.

6. Conclusie en advies

Het plangebied ligt in een gebied dat volgens de indicatieve kaart archeologische waarde (IKAW) een hoge kans heeft op het aantreffen van archeologie. Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat direct onder de bouwvoor archeologische sporen en vondsten verwacht kunnen worden vanaf de nieuwe tijd tot en met de Romeinse tijd. Met de ontgravingsdiepte van 3,2 meter onder het huidige maaiveld zal de geplande parkeergarage alle aanwezige archeologische niveaus doorgraven.

Op basis van het inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen is gebleken dat de ondergrond van het onderzoeksgebied tot een diepte van 0,30 tot 0,60 meter -mv (0,31 tot 0,61 -NAP) bestaat uit recent geroerde lagen zand en klei die waarschijnlijk tijdens de bouw van het politiebureau is aangebracht. Onder het zand bevindt zich, voornamelijk in het noordelijk deel van het onderzoeksgebied, een pakket klei dat als oude bouwvoor wordt geïnterpreteerd. In deze veronderstelde bouwvoor is in boring 11 een stuk ijzerdraad met rubbercoating aangetroffen op een diepte van 0,70 meter -mv (0,72 meter -NAP). Onder deze bouwvoor is in een tweetal boringen nog een laag veen aangetroffen. Daarnaast is in twee andere boringen nog een dieper liggend pakket klei gevonden met houtskoolspikkels, wat kan duiden op archeologische sporen onder de oude bouwvoor. Onder de kleilagen bevindt zich in het gehele gebied een dik pakket zand, veelal met plantenresten. Dit lijkt, evenals het veen, een natuurlijk pakket te zijn. Dit zand is tot op grote diepte (3,00 meter -mv) aangetroffen. In de boringen in het zuidelijk deel van het plangebied is geen oude bouwvoor te herkennen. Daar gaat een laag zand met kleibrokken, wat een indicatie is van menselijke ingrepen in de bodem, over op het natuurlijke zand dat ook in de andere boringen is aangetroffen. Deze overgang ligt op een diepte van 0,45 tot 0,90 meter -mv (0,36 tot 0,85 meter -NAP).

Advies

Teneinde een inzicht te krijgen in de aanwezigheid van archeologische sporen binnen het onderzoeksgebied dienen archeologische vervolgstappen genomen te worden in de vorm van een inventariserend veldonderzoek middels proefsleuven (IVO-P). Op die manier kan worden vastgesteld of er binnen het onderzoeksgebied behoudenswaardige archeologische resten aanwezig zijn. Voorgesteld wordt om het proefsleuvenonderzoek uit te voeren na de sloop van de huidige bebouwing, op de plek van de voorgenomen onderkeldering. Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek dient een Programma van Eisen (PvE) te worden opgesteld door een archeologisch bedrijf. Dit PvE moet voorafgaand aan de start van het onderzoek aan de gemeente Bergen ter beoordeling worden voorgelegd.

Literatuur

Cock, J.K. de, 1980: *Bijdrage tot de historische geografie van Kennemerland in de middeleeuwen op fysisch-geografische grondslag*. Arnhem.

Heiden, M. van der, & J. Rebergen, 2008a: *Inventariserend veldonderzoek in plangebied De Haaf, gemeente Bergen* (Noord-Holland), Amsterdam.

Heiden, M. van der & J. Rebergen, 2008b: *Inventariserend veldonderzoek in plangebied 'Nieuwe Bergense School', gemeente Bergen* (Noord-Holland), Amsterdam.

Hoogendijk, T., 2011: Bureauonderzoek en archeologische begeleiding (ABbv), Bergen - Ruïnekerk, *Hollandia reeks 335*, Zaandijk.

Koning J. de, & S. Lange, 2003: Archeologische waarnemingen op het terrein van de voormalige herberg 'De Rustende Jager', te Bergen, Noord Holland, (*Hollandia reeks 22*), Zaandijk.

Médard, A., 2009: Inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen, museum Kranenburgh, Hoflaan 26, Bergen. (*Hollandia reeks 258*), Zaandijk.

Tuinman, N.C., 2017: Archeologisch bureauonderzoek locatie Joost Ivanghlaan 2 te Bergen, gemeente Bergen (NH). (*Hollandia Reeks 630*), Zaandijk.

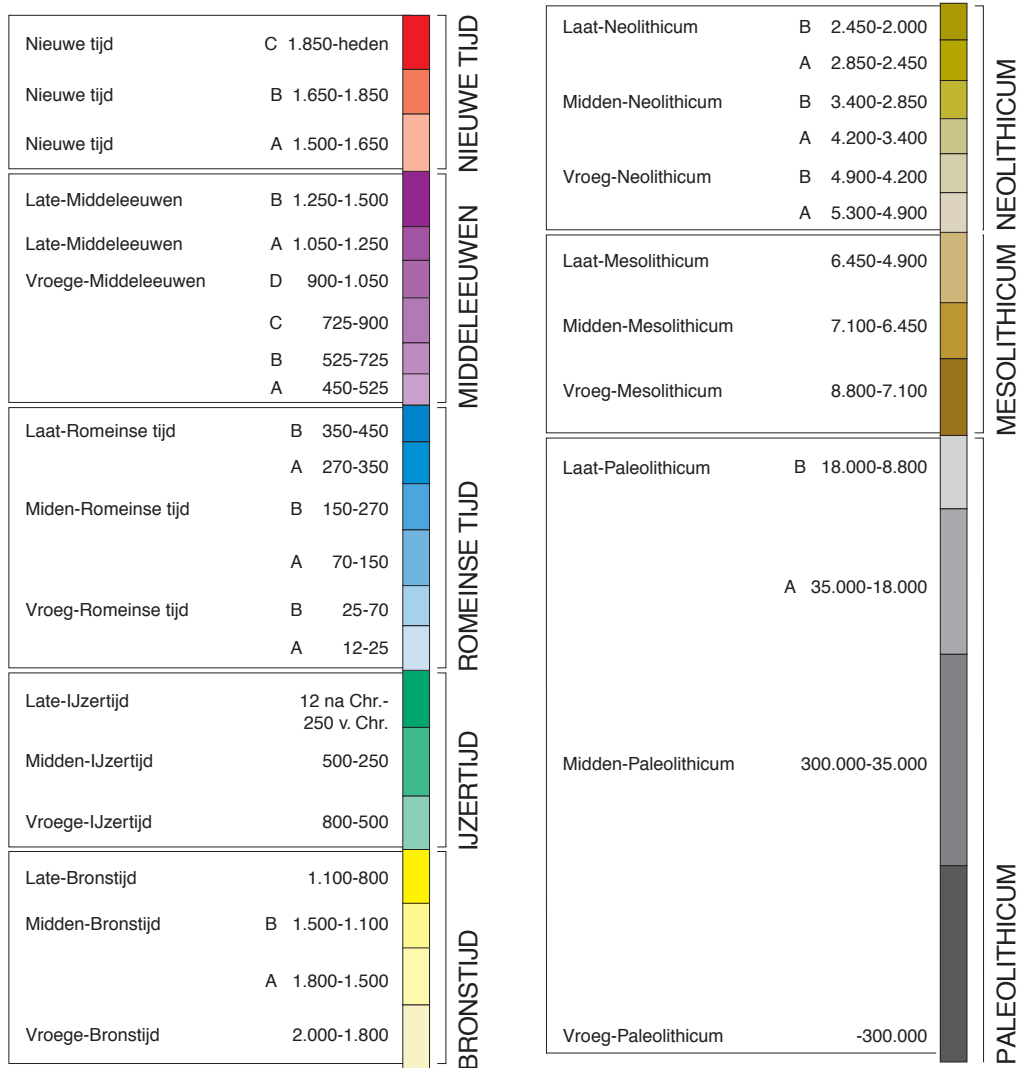

Bijlagen

Bijlage 1: Archeologische perioden

Bijlage 2: Archeologische stappenplan

In het “stappenplan archeologie” wordt aangegeven welk traject bij planvorming bewandeld moet worden als het gaat om het inpassen van archeologische waarden en verwachtingen. Het is van groot belang om in een zo vroeg mogelijk stadium van de planvorming rekening te houden met de archeologische waarden en verwachtingen en wel voordat men aanvangt met de globale invulling van een plangebied.

Het stappenplan gaat uit van een brede inventarisatie van wat er bekend is over de archeologische waarden. Op basis daarvan wordt zeer gericht ingezoomd op voor het plan(gebied) relevante archeologische informatie. Na iedere stap wordt beredeneerd gekozen voor meer diepgaand onderzoek op specifieke plekken, zodat uiteindelijk voldoende bekend is over aanwezige vindplaatsen om gemotiveerde afweging in het ruimtelijke-orderingsproces te kunnen maken.

I. Bureauonderzoek

Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie - aan de hand van bestaande bronnen - over bekende of verwachte archeologische waarden binnen of relevant voor het plangebied. Daarnaast moet het bureauonderzoek inzicht bieden in eventueel benodigd inventariserend onderzoek (stap II, zie onder). Een bureauonderzoek bestaat uit een archief- en literatuuronderzoek van archeologische en bodemkundige gegevens die bij RCE, provincie, gemeente en/of andere instanties (b.v. universiteiten, musea) bekend zijn over het betreffende gebied. Het Bureauonderzoek dient de volgende aspecten te behandelen:

- * aangeven wat de aanleiding is voor het bureauonderzoek en om welk gebied het gaat. Dit in verband met het bepalen van het onderzoekskader;
- * beschrijven van het huidige gebruik van de locatie op basis van beschikbare relevante gegevens;
- * beschrijven van het historische grondgebruik of de historische ontwikkeling van het gebied op basis van geofysische, fysische en historisch geografische gegevens
  - o een korte impressie over de onstaansgeschiedenis van het landschap
  - o een impressie van de bewoningsgeschiedenis;
- * beschrijven bekende archeologische waarden
  - o archeologisch waardevolle terreinen zoals deze zijn opgenomen in het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de RCE. Dezelfde terreinen zijn tevens opgenomen op de Archeologische Monumentenkaarten (AMK) van de provincies. Archeologisch waardevolle terreinen genieten wettelijke bescherming (ex artikel 3 en 6 van de Monumentenwet) of dienen een planologische bescherming te krijgen binnen het bestemmingsplan;
  - o archeologische vindplaatsen zoals deze in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de RCE aanwezig zijn. Clustering van vindplaatsen kan wijzen op de aanwezigheid van bewonings-sporen uit het verleden;
- * beschrijven van de archeologische verwachtingen en opstellen van een gespecificeerd en onderbouwd verwachtingsmodel van de verwachte archeologische waarden:
  - o aan de hand van de door de RCE ontwikkelde Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden. Gebieden met een hoge of middelhoge

- o archeologische verwachtingswaarde of trefkans komen in ieder geval voor een nader archeologisch onderzoek in aanmerking;
- o aan de hand van een meer gedetailleerde provinciale c.q. gemeentelijke verwachtingskaart;
- * rapportage met daarin advisering ten behoeve van het vervolgtraject gerelateerd aan de verschillende stadia van het planvormingsproces.

II. Inventariserend veldonderzoek (IVO)

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het zeer gericht aanvullen en toetsen van de uitkomsten van het bureauonderzoek. Stapsgewijs wordt bekeken óf er archeologische waarden aanwezig zijn en zo ja, wat dan de aard, karakter, omvang, datering, gaafheid, conservering en relatieve kwaliteit is. Ten behoeve van een IVO dient een Programma van Eisen (PvE) opgesteld te worden. In principe wordt het IVO uitgevoerd op basis van een Plan van Aanpak (PvA).

Het onderzoek kan bestaan uit de volgende methoden:

- * non-destructieve methoden: geofysische methoden ;
- * weinig destructieve methoden: oppervlaktekartering, booronderzoek, sondering (putjes van maximaal een vierkante meter);
- * destructieve methoden: proefsleuven.

Welke methoden (kunnen) worden ingezet hangt af van de locatie en vraagstelling. De onderbouwing voor de in te zetten methoden is in het bureauonderzoek gegeven. Een inventariserend veldonderzoek moet leiden tot een waardering en een archeologisch inhoudelijk selectieadvies.

Nadere toelichting onderzoeksmethoden: 1 en 2: Bij non-destructieve methoden moet men denken aan elektrische, magnetische en elektromagnetische methoden, eventueel in combinatie met remote sensing technieken.

Bij weinig destructieve methoden gaat het om oppervlaktekartering en booronderzoek. Dit houdt in dat het plangebied wordt gekarteerd door middel van het “belopen” van akkers en weilanden, waarbij gezocht wordt naar aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden. Daarnaast wordt door middel van boringen onderzocht hoe het staat met de bodemopbouw, en of er archeologische lagen of indicatoren te onderscheiden zijn. De aangetroffen vindplaatsen kunnen vervolgens nader bekeken worden met een meer diepgaand booronderzoek . Dit levert nadere informatie over de omvang en waardering op. Soms is het nodig om in dit stadium proefputjes te graven. Een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd indien uit de minder destructieve onderzoeksmethoden is gebleken dat er in een plangebied waardevolle archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Door middel van het graven van een aantal proefsleuven kunnen de exacte begrenzing, de datering en de graad van conservering van een vindplaats worden onderzocht. Uit het proefsleuvenonderzoek moet blijken of een vindplaats behoudenswaardig of zelfs beschermenswaardig is. Is dit het geval, dan zal bekeken moeten worden of de vindplaats ingepast kan worden in het plan. Het rijks- en ook het provinciaal archeologiebeleid gaat in eerste instantie uit van behoud van het bodemarchief in situ (ter plekke in de bodem).

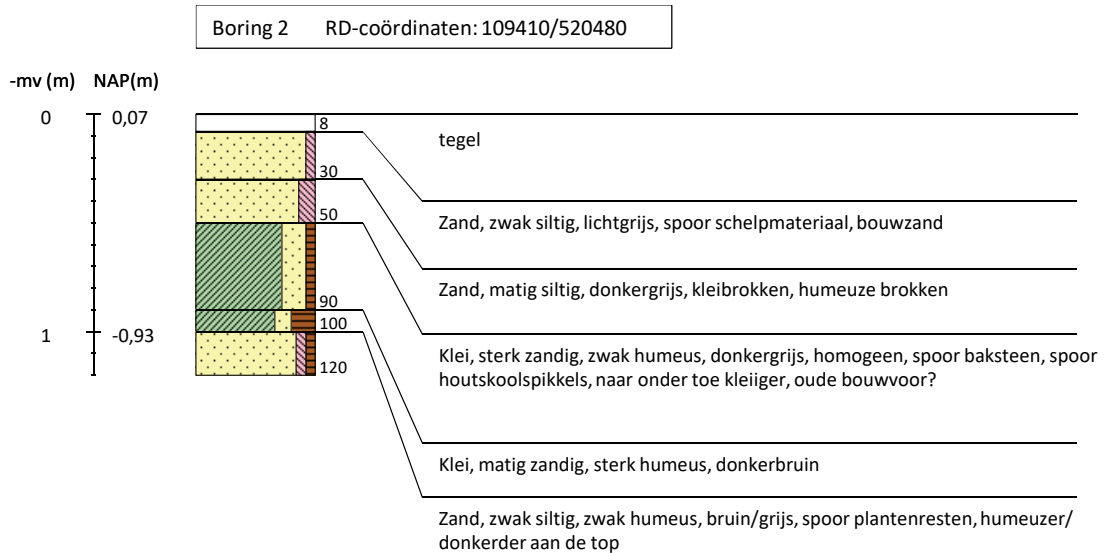
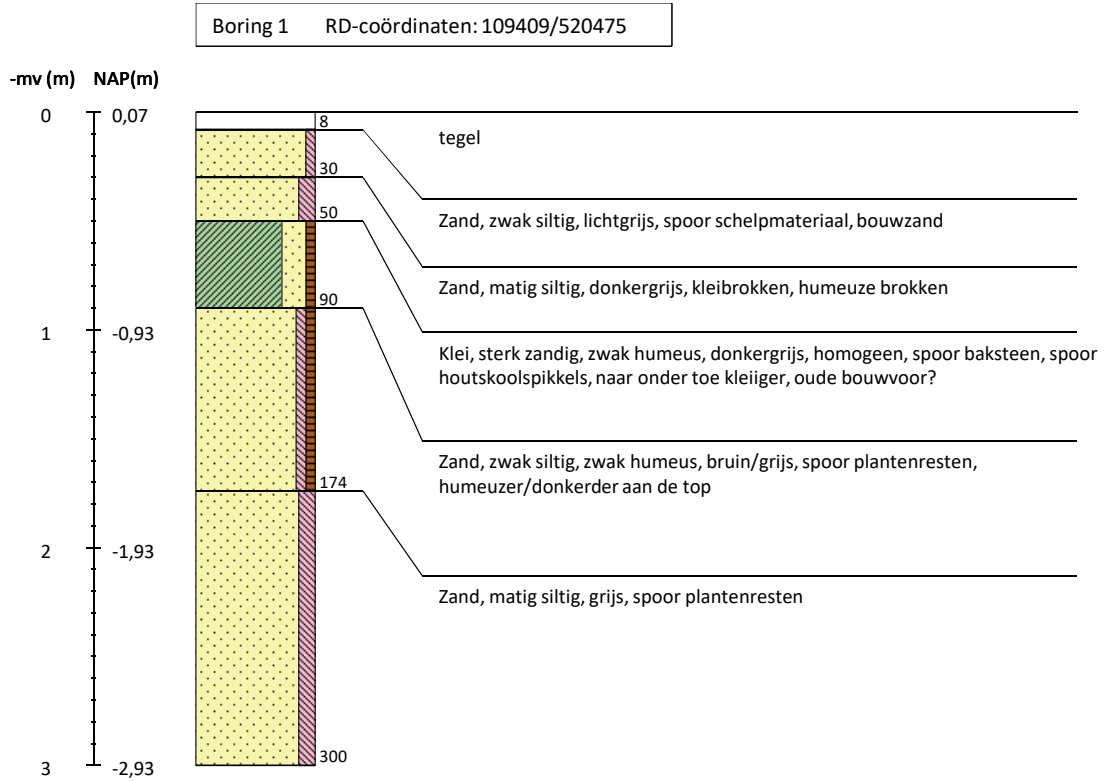
Eventueel: III. Opgraven ofwel archeologisch vervolgonderzoek

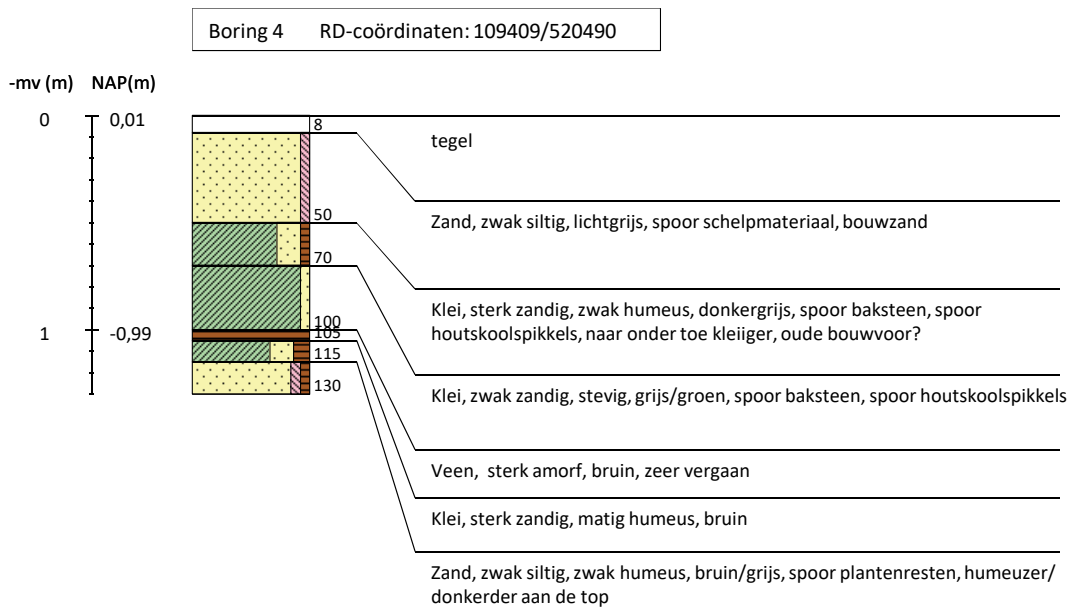
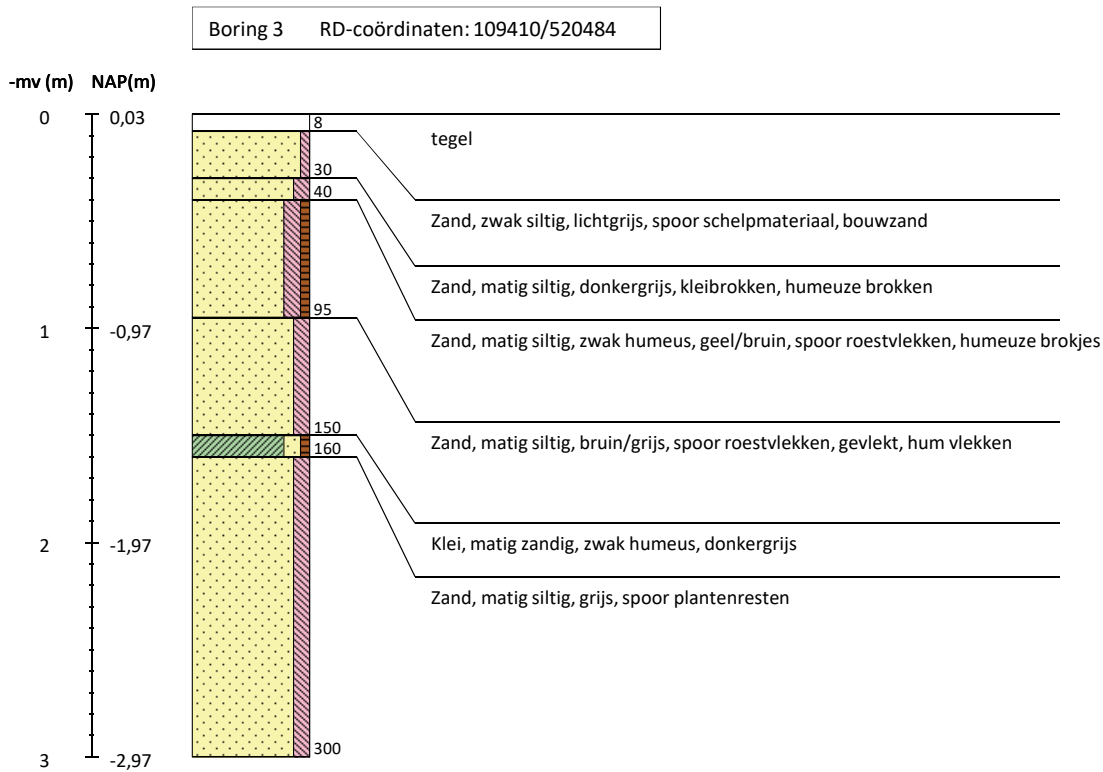
Indien het niet mogelijk is een 'behoudenswaardige of beschermenswaardige' vindplaats in situ te bewaren, zal het hier aanwezige bodemarchief voor het nageslacht bewaard dienen te worden door middel van een vlakdekkend onderzoek. Alleen dan is deze stap (stap III) noodzakelijk.

Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)

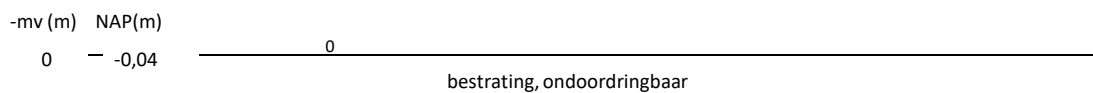
Bijlage 3: Boorstaten

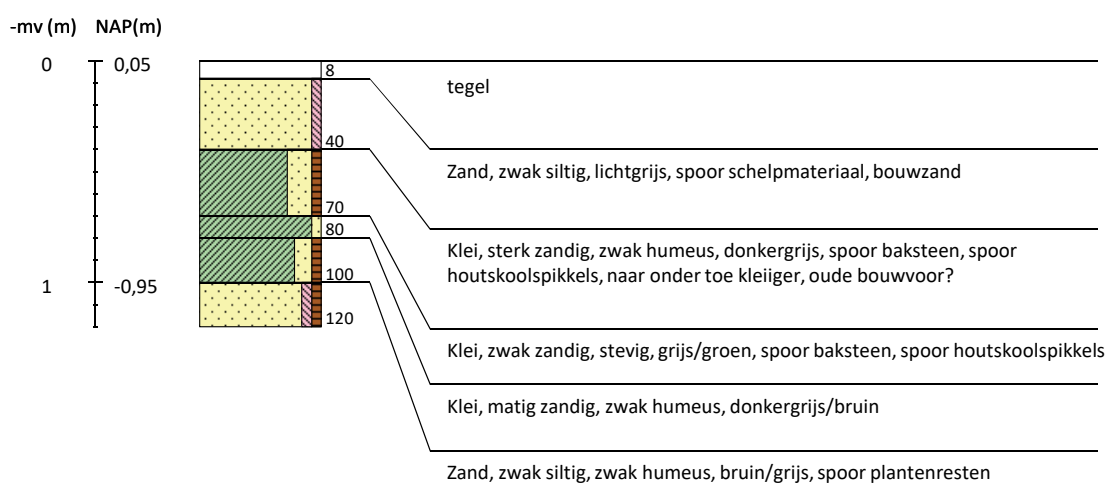

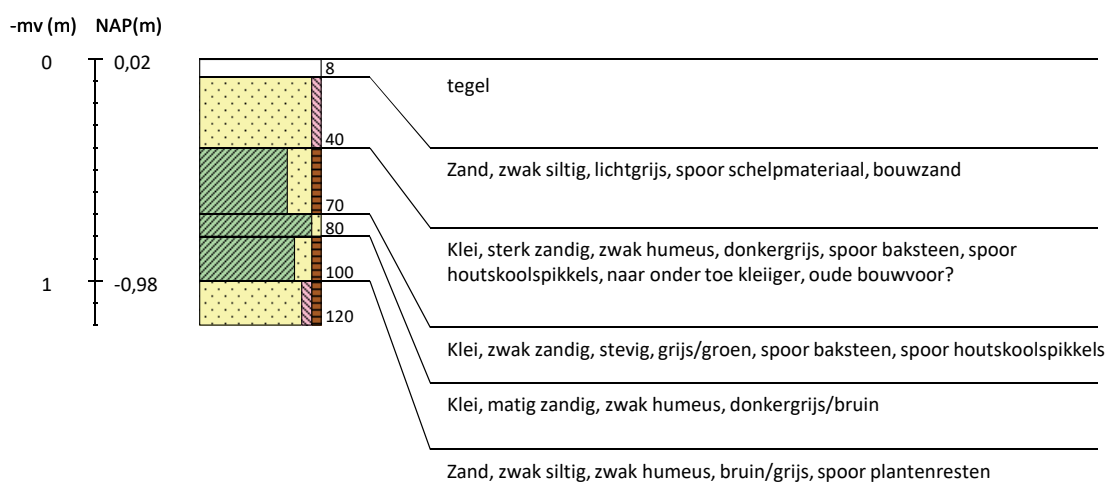
Boring 5 RD-coördinaten: 109409/520496

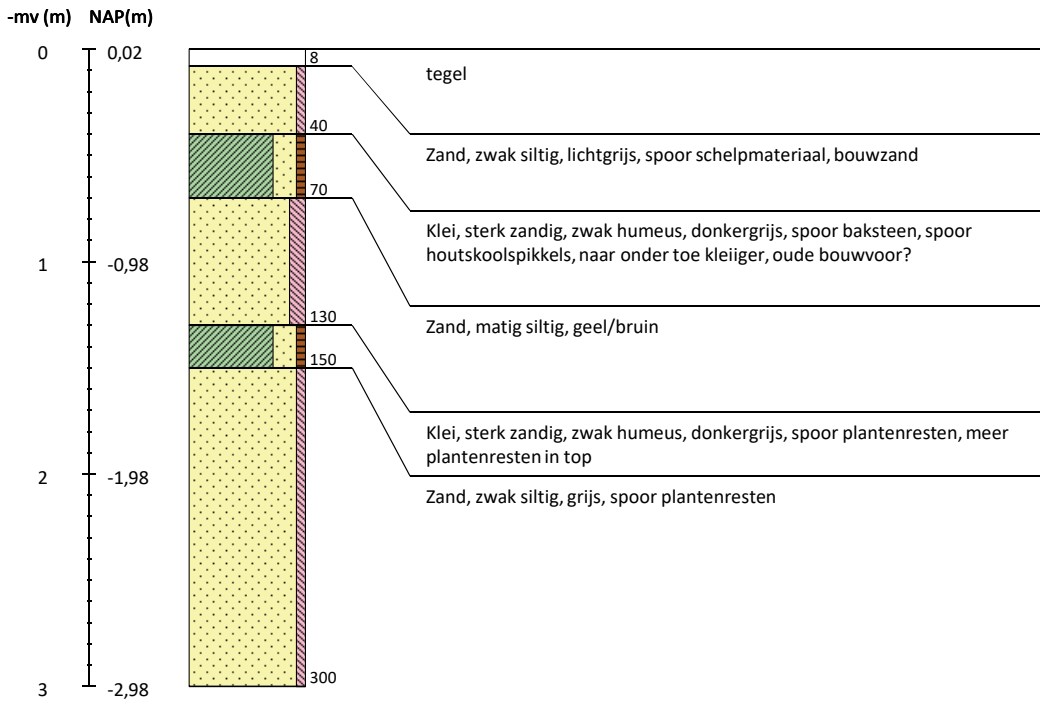
Boring 6 RD-coördinaten: 109400/520481

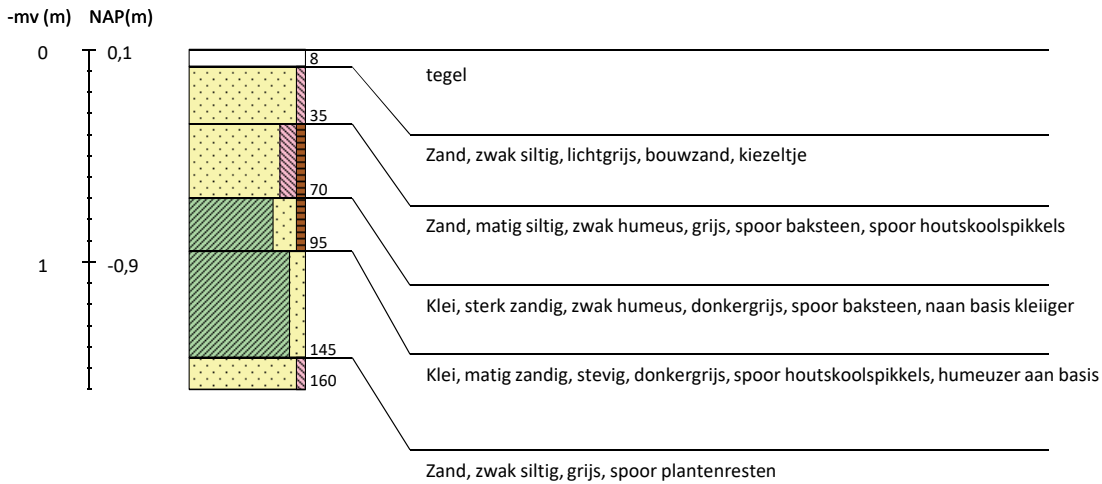
Boring 7 RD-coördinaten: 109398/520487

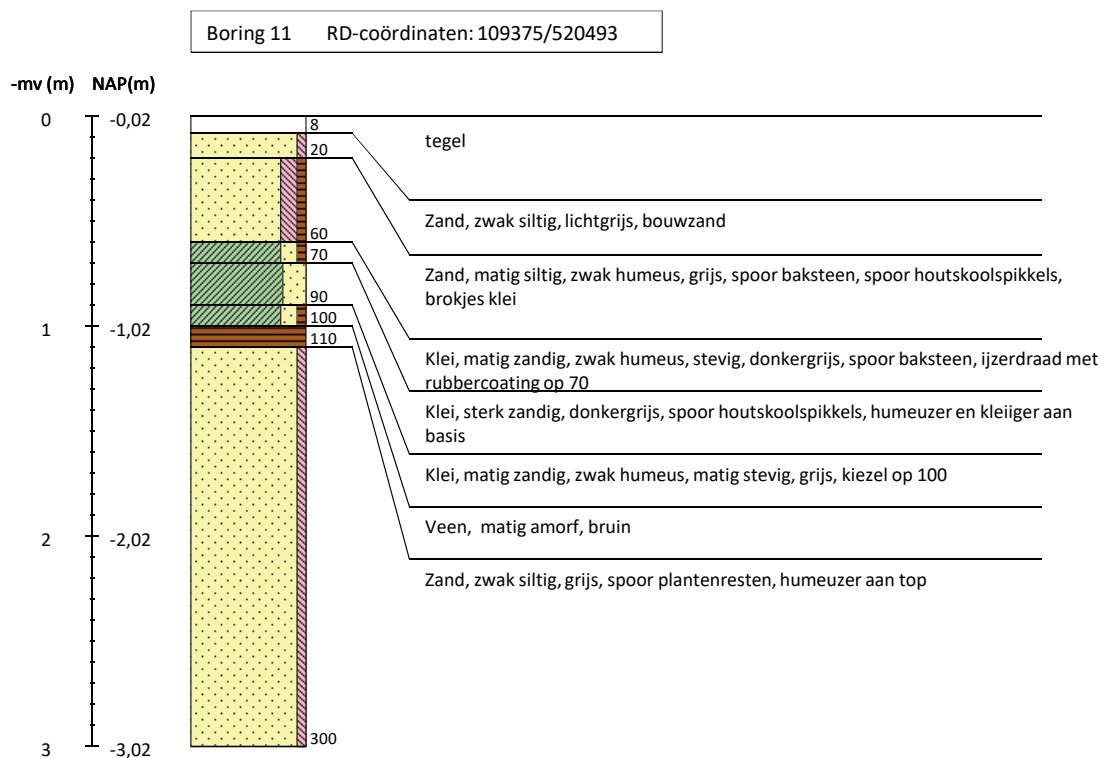
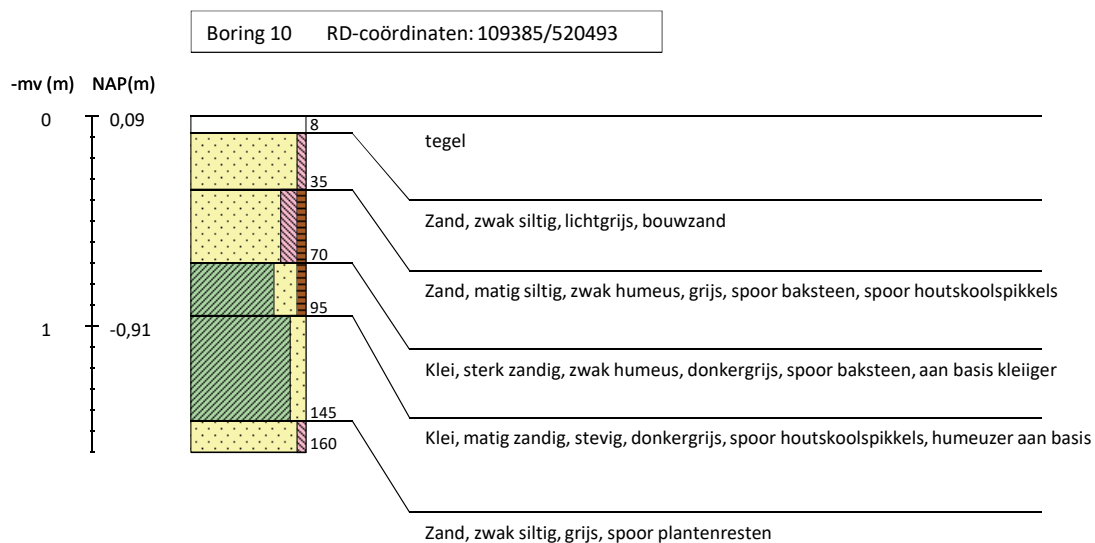

Boring 8 RD-coördinaten: 109398/520492

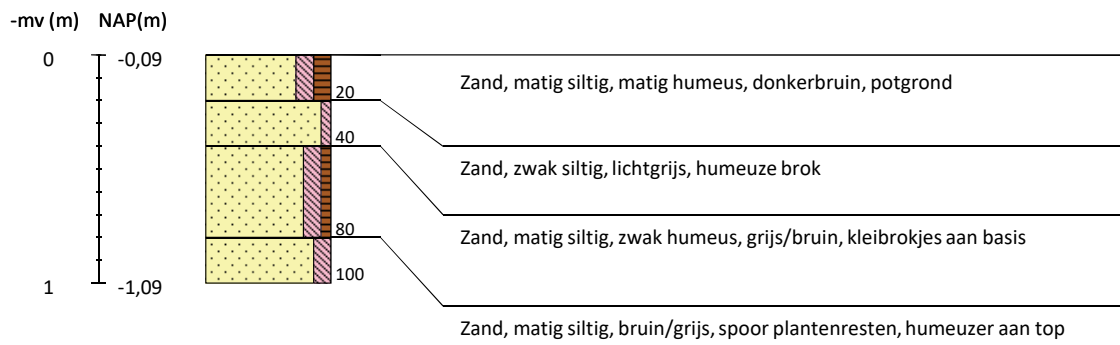

Boring 9 RD-coördinaten: 109391/520493

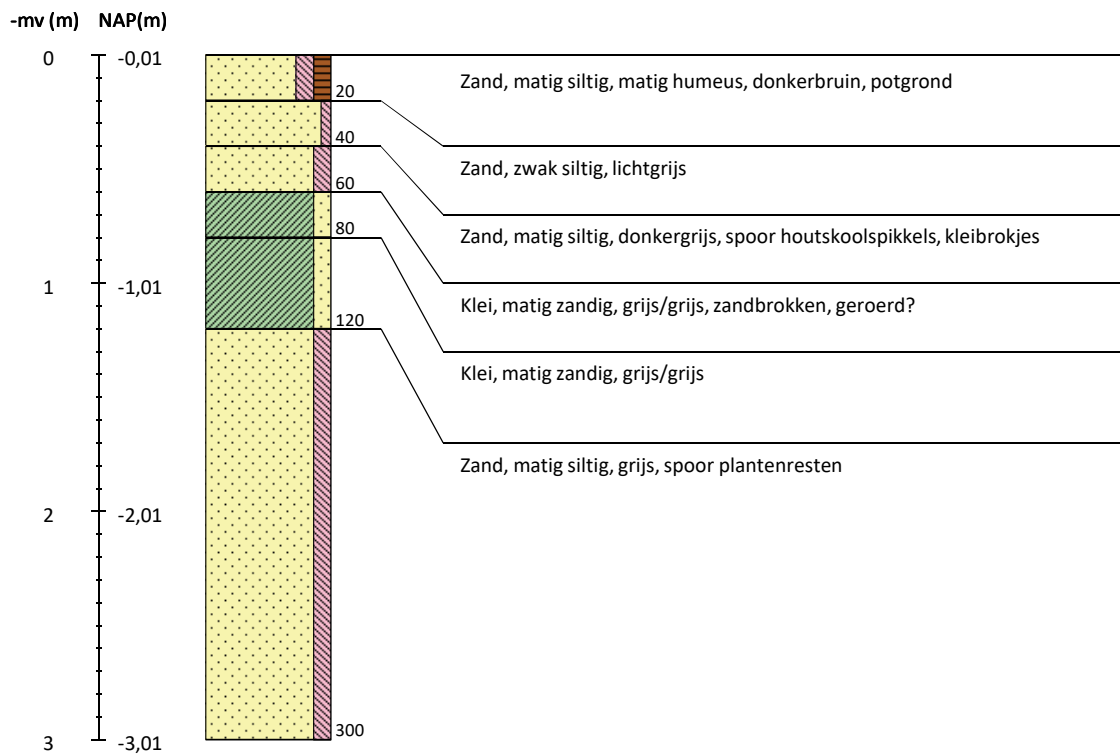

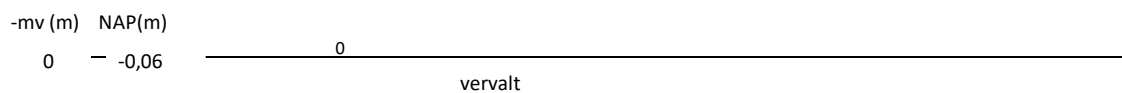
Boring 12 RD-coördinaten: 109376/520487

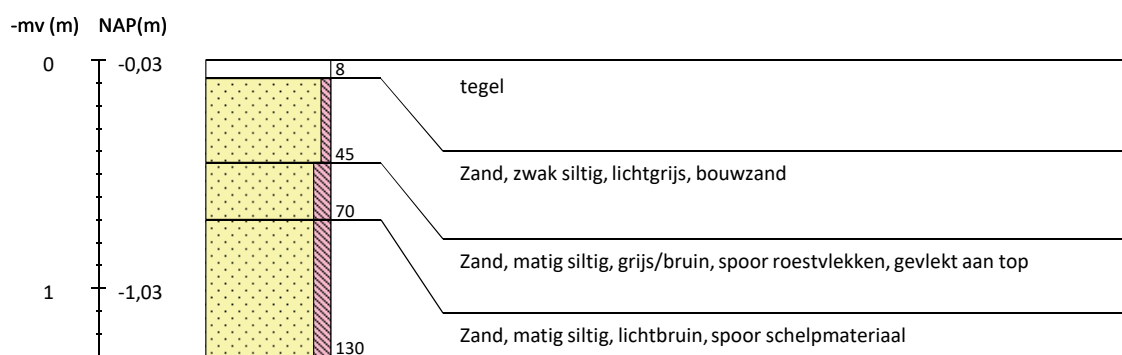
Boring 13 RD-coördinaten: 109382/520482

Boring 14 RD-coördinaten: 109377/520474

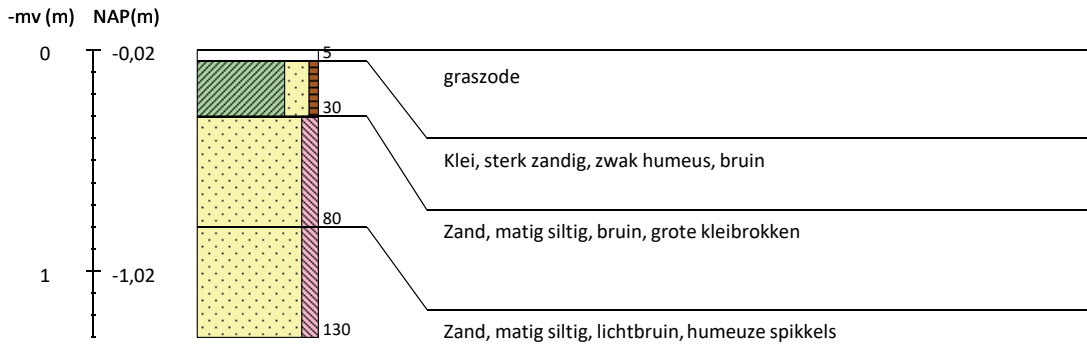
Boring 15 RD-coördinaten: 109380/520469

Boring 16 RD-coördinaten: 109379/520462

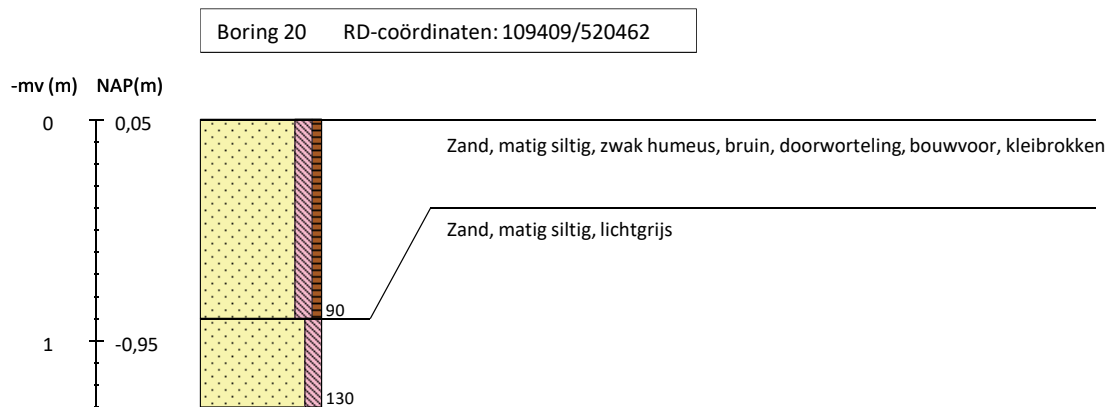
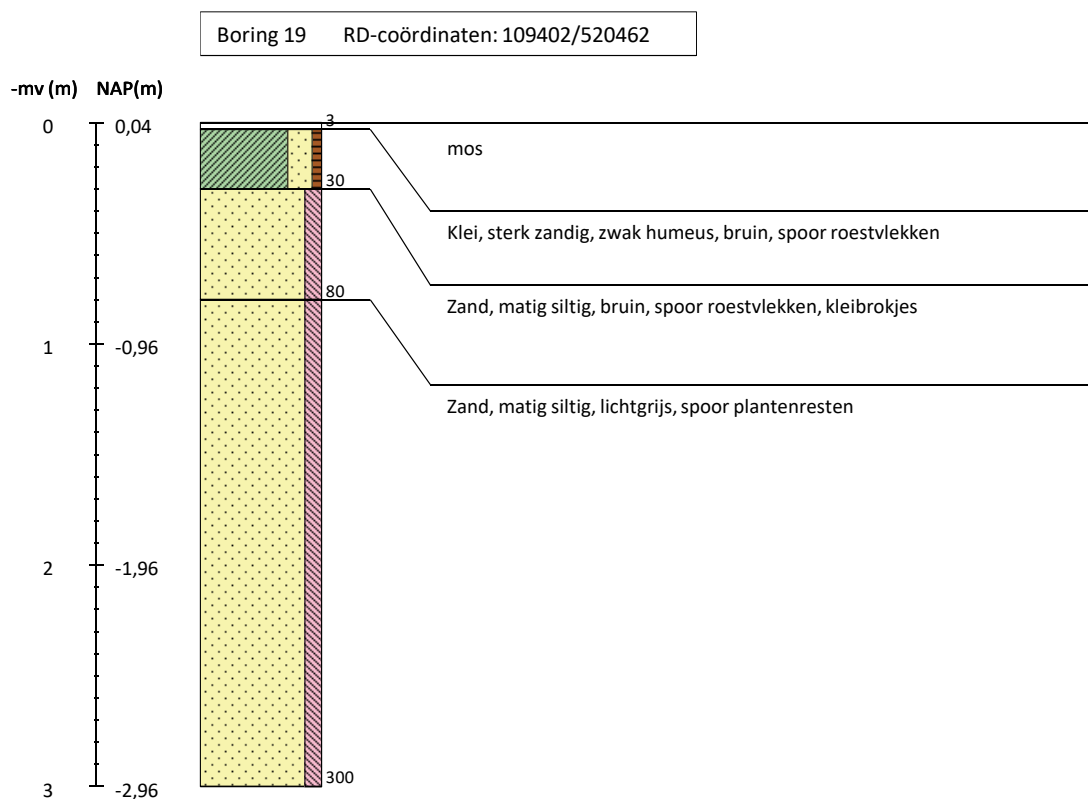

Boring 17 RD-coördinaten: 109386/520461

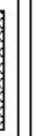

Boring 18 RD-coördinaten: 109393/520464

Legenda (conform NEN 5104, boorbeschrijvingsnorm van NITG-TNO en ASB)

<p>Zand</p> <p>Zand, zwak siltig</p> <p>Zand, matig siltig</p> <p>Zand, sterk siltig</p> <p>Zand, uiterst siltig</p> <p>Zand, kleilig</p>	<p>Veen</p> <p>Veen, mineraalarm</p> <p>Veen, zwak kleilig</p> <p>Veen, sterk kleilig</p> <p>Veen, zwak zandig</p> <p>Veen, sterk zandig</p>	<p>Diversen</p> <p>Verharding</p> <p>Water</p>
<p>Klei</p> <p>Klei, zwak siltig</p> <p>Klei, matig siltig</p> <p>Klei, sterk siltig</p> <p>Klei, uiterst siltig</p> <p>Klei, zwak zandig</p> <p>Klei, matig zandig</p> <p>Klei, sterk zandig</p>	<p>Grind</p> <p>Grind, zwak zandig</p> <p>Grind, matig zandig</p> <p>Grind, sterk zandig</p> <p>Grind, uiterst zandig</p> <p>Grind, siltig</p>	<p>Zandmediaan</p> <p>uiterst fijn < 105 µm</p> <p>zeer fijn 105 - < 150 µm</p> <p>matig fijn 150 - < 210 µm</p> <p>matig grof 210 - < 300 µm</p> <p>zeer grof 300 - < 420 µm</p> <p>uiterst grof 420 - < 2000 µm</p>
<p>Leem</p> <p>Leem, zwak zandig</p> <p>Leem, sterk zandig</p>	<p>Overige toevoegingen</p> <p>zwak humeus</p> <p>matig humeus</p> <p>sterk humeus</p> <p>zwak grindig</p> <p>matig grindig</p> <p>sterk grindig</p> <p>verstoorde laag</p>	<p>Zandsortering</p> <p>goed gesorteerd D60/D10 < 1,8</p> <p>matig gesorteerd D60/D10 1,8 < 3</p> <p>slecht gesorteerd D60/D10 > 3</p>
<p>Boorstenen! - www.boorstenen.nl</p>		

Boorstenen! - www.boorstenen.nl

Kalkgehalte

kalkloos geen opbruising
 kalkarm minder dan 0,5% CaCO₃
 kalkrijk circa 0,5 - 1 à 2 % CaCO₃
 kalkrijk zichtbare opbruising,
 1 à 2% CaCO₃

Begrenzing onderliggende laag

scherp overgangsgebied < 0,3 cm
 onscherp overgangsgebied 0,3 - < 3 cm
 diffuus overgangsgebied 3 cm - < 10 cm

Inclusies/archeologische indicatoren

weinig < 1%
 matig 1-10%
 veel > 10%